

Drentse heideschappen

In 1835 beschrijft Numan in zijn "Inleiding tot de Nederlandsche Schaaпsteelt" het kleine Drentsche heideschaap, waarvan er op dat moment enkele honderdduizenden rondlopen. Vandaag bestaat dit ras zoals het door Numan beschreven wordt, nauwelijks meer. Soms echter vinden we bij de Drentse schapen, zoals die nu voorkomen, nog exemplaren die een of meer kenmerken van het oude ras vertonen. Enkele van deze kenmerken zijn: korte kop, geen ramsneus bij de oeien, zwakke ramsneus bij de rammen, klein postuur, doffe beharing van de kop, wol tussen de oren op de kruin, oeien met of zonder horens, rammen met wijd afstaande spiraalhorens (Hazebroek 1976). Van de heideschappen was dit ras het meest aangepast aan het zich voeden met de schrale Ericaceën vegetaties en zou vandaag de dag het meest geschikt voor heidebeheer geweest zijn. De reden dat dit ras verdwenen is, moet gezocht worden in pogingen de dieren wat groter te fokken middels Veluws/Bentheimer/Schonebeker materiaal, vooral toen wat meer veevoer beschikbaar was. Immers dergelijke dieren verlangen een wat betere (winter) voeding.

Om de samenstelling van de Drentse kudden in 1977 te bekijken en eventueel dieren met eigenschappen van het originele kleine gehoornde Drentse heideschaap op de sporen, werd een tocht langs een aantal Drentse kudden gemaakt door Dr. A.C.V. van Bommel, de heren H.J. Dommerholt, W. ten Klooster en M. Ypma (allen Staatsbosbeheer), Ing. A. Ernst, rentmeester van de stichting "Het Drentse Landschap", de archaeozoöloge Dr. A.T. Clason en ondergetekende.

Inventaris heideschappen 21 april 1977

Dr. van Bommel was uitgenodigd om als expert op het gebied van de Nederlandse heideschaperassen op de belangrijkste beoordelingskenmerken te wijzen.

Tijdens deze tocht kwam duidelijk naar voren dat de ontwikkeling van de heideschappenfokkerij geleid heeft tot de vorming van een modern type Drents heideschaap. Het dankt zijn ontstaan vooral aan het inkruisen van Schonebekers of Veluws materiaal. Op bepaalde plaatsen is dit modern gehoornd Drents heideschaap al behoorlijk homogeen, op andere plaatsen is nog veel Schonebeker (ongehoornd) materiaal aanwezig.

Hoewel geen gericht onderzoek naar de herkomst werd ingesteld, kwam steeds naar voren dat de dieren veelal van dezelfde plaats, de kudde bij Ruinen, kwamen, eventueel na omzwervingen. Daarbij is het opvallend dat schapen van de kudde uit Ruinen naar het Deelerwoud zijn gegaan en van daaruit naar verschillende plaatsen in Drenthe terug. Ook is materiaal van Ruinen, dat naar de kudde, die tussen Laren en Hilversum op de Craillöse heide graasde, ging, later na opheffing van deze kudde weer naar het noorden gekomen.

Hier volgt een beknopt overzicht van wat werd aangetroffen. Veel van de beoordelingen zijn ontleend aan opmerkingen van Dr. van Bommel.

De Stichting Orvelte heeft 20 oeien van het Schonebeker type met 25 lammeren. Deze lammeren zijn afkomstig van een gehoornde ram ("modern Drents heideschaap"), afkomstig van het Deelerwoud. De ram is wat te laag.

De gemeente Westerbork bezit ca. 150 oeien van het Schonebeker (ongehoornd) type.

In Elp loopt een zevental geringe Schonebekers met lammeren (eig., Douzy). In Exloo bestaat de grote kudde, ca. 250 exemplaren, overwegend uit Schonebekers die behoorlijk variabel en in een goede conditie zijn, eig, gemeente Odoorn. Door Staatsbosbeheer worden in het Schaapsark Odoorn 35 oeien van het moderne Drentse heideschaap, drie rammen, 5 hamels en 45 lammeren gehouden, Deze kudde

ziet er bijzonder homogeen en gezond uit. Het betreft hier ooien die vrijwel allemaal behoorlijke stukken (horens) op hebben. Het merendeel zijn vossekoppen of daarmee vergelijkbare dieren. Schonebeker kopaftekening met zwarte vlekken op de kop komt vrijwel niet voor. Bij de dieren zijn een paar ooien die nog enkele eigenschappen van het verder niet tegengekomen klassieke kleine Drentse heideschaap vertonen.

Op het Wapserveld (eigenaar Natuurmonumenten) loopt een 50tal schapen van een kwaliteit en conditie die vergelijkbaar is met die van de kudde van Staatsbosbeheer in Odoorn.

Op het Koelingsveld, dat eigendom is van het "Drentse Landschap", houdt een particulier een gemengde kudde, waaronder een tiental Schonebekers die helaas lammeren hebben van een Texelse ram.

Iets dergelijks vonden we op het Smilderoosterveld waar ook een groep bastaarderende dieren rondloopt. De dieren van de kudden van de Klencke en van Eext werden niet bezocht.

De bekende kudde van Ruinen bestaat uit ca. 350 dieren met als dominant type het moderne Drentse heideschaap. De conditie van deze schapen was matig. De mogelijkheid werd bestudeerd om uit de nu nog aanwezige dieren die typen te selecteren die het klassieke, inmiddels bijna verdwenen kleine Drentse heideschaap het meest benaderen, daar dan mee door te fokken. Mogelijk zou daarmee dit ras behouden of beter teruggefokt kunnen worden. Dit originele heideschaap is ook volgens Van Bommel, die het al voor de Tweede Wereldoorlog bestudeerde, veel beter in staat om hei te begrazen dan andere schaperassen. Omdat begrazen als beheersmogelijkheid van heideterreinen op het ogenblik erg in de belangstelling staat, is het zaak de kleine Drentse heideschapen niet verloren te laten gaan. Volgens Van Bommel kwamen dieren van dit type 15 jaar geleden nog wel voor, momenteel ziet men ze bijna niet meer,

Het is echter niet onmogelijk dat er in privé handen nog dieren zijn die min of meer aan de omschrijving van het kleine Drentse heideschaap (oude type) voldoen. Mogelijk zijn er eigenaren die ons er over kunnen en willen inlichten, wij zouden daar erg blij mee zijn. Het aantal particulieren die een paar dieren hebben is groter dan men denkt en deze dieren zijn soms behoorlijk lang geïsoleerd doorgefokt.

S. Bottema